

Diversiteit binnen de loonverdeling

Osman Baydar en Karin Hagoort

Doordat meer vrouwen en niet-westerse allochtonen werken, wordt de arbeidsmarkt diverser. In de loonverdeling is deze diversiteit vooral terug te zien onder de lage lonen. Hoe hoger de lonen, hoe minder vrouwen en niet-westerse allochtonen voorkomen. De hoogste lonen zijn te vinden bij particuliere bedrijven. Zowel bij particuliere bedrijven als bij overheid en de gesubsidieerde sector zijn werknemers met een toploon vaak man en westers allochtoon.

1. Inleiding

Al jaren neemt het aandeel van vrouwen en niet-westerse allochtonen op de arbeidsmarkt toe. Onder het motto 'Samen werken, samen leven' is het nog verder vergroten van de diversiteit op de arbeidsmarkt een doelstelling van het kabinet. Voordelen van een grotere diversiteit zijn bijvoorbeeld het vergroten van het arbeidspotentieel en het verbeteren van prestaties van organisaties.

Dit artikel gaat in op de verhouding mannen en vrouwen en autochtonen en allochtonen in de verschillende loonsegmenten. Bijvoorbeeld: verschilt de verhouding mannen en vrouwen in de lage lonen van de verhouding mannen en vrouwen in de hoge lonen? Omdat de lonen in de particuliere bedrijven anders verdeeld zijn dan bij overheid en de

gesubsidieerde sector (waaronder de gezondheidszorg) worden deze sectoren apart besproken. In het laatste hoofdstuk wordt specifiek ingegaan op de verdeling binnen de hoogste lonen in Nederland. Ook hier worden de drie sectoren afzonderlijk beschouwd.

2. Banen en lonen in Nederland

2.1 Tweederde van alle banen bij particuliere bedrijven

Eind 2005 waren er in Nederland ruim 6 miljoen banen van twaalf uur of meer per week. Daarvan waren er meer dan 4 miljoen bij particuliere bedrijven, iets meer dan 1 miljoen in de gesubsidieerde sector en bijna 950 duizend bij de overheid. Binnen de overheid waren de meeste banen bij de gemeenten en de minste bij de provincies en de waterschappen.

In het vervolg van de tekst wordt gesproken over werknemers, ook al gaat het feitelijk om banen van twaalf uur of meer. Als een werknemer twee banen heeft, wordt deze persoon twee keer geteld. Dit komt echter weinig voor, vooral omdat de populatie uitsluitend bestaat uit banen van twaalf uur of meer.

Ruim de helft van de werknemers is man. Mannen werken relatief vaak bij particuliere bedrijven, terwijl vrouwen meer

Staat 1
Banen van werknemers naar geslacht, herkomstgroepering en sector, december 2005

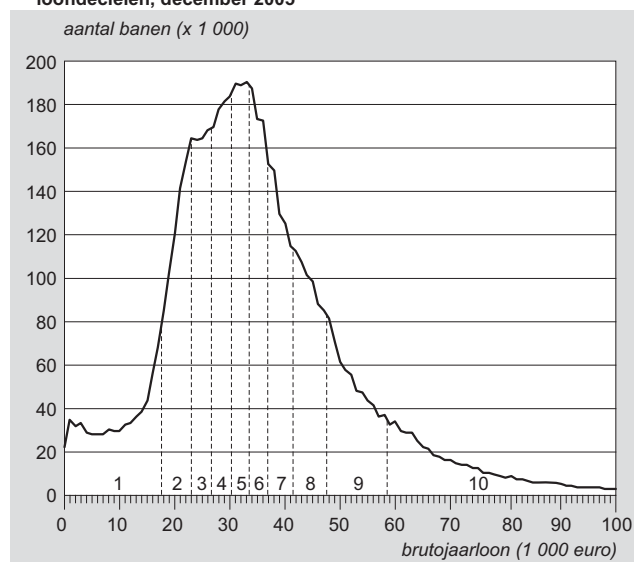
	Totaal	Mannen	Vrouwen	Autochtonen en westerse allochtonen	Niet-westerse allochtonen
	x 1 000	%			
Totaal	6 160	57	43	93	7
<i>Overheid</i>	948	53	48	94	6
Openbaar Bestuur	360	60	40	93	8
rijk en rechterlijke macht	122	59	41	93	7
gemeenten	214	59	41	92	8
provincies	13	62	39	96	4
waterschappen	11	74	26	98	2
Onderwijs en wetenschappen	461	40	60	95	5
primair onderwijs	167	22	78	96	4
voortgezet onderwijs	106	54	46	96	4
middelbaar beroepsonderwijs	52	49	51	95	5
hoger beroepsonderwijs	31	51	49	96	4
universiteiten en onderzoeksinstituten	50	58	43	94	6
universitair medische centra	54	32	68	94	7
Veiligheid	128	79	21	96	5
defensie	70	88	13	96	4
politie	57	68	32	95	5
<i>Gesubsidieerde sector</i>	1 058	26	74	93	7
<i>Particuliere bedrijven</i>	4 154	66	34	92	8

in de gesubsidieerde sector te vinden zijn, waaronder de gezondheidszorg. Binnen de overheid verschilt het aandeel mannen en vrouwen sterk per subsector. In het primair onderwijs zijn veel vrouwen werkzaam. Mannen zijn juist oververtegenwoordigd bij defensie en politie. Niet-westerse allochtonen hebben relatief het vaakst een baan bij particuliere bedrijven. Binnen de overheid verdienen ze hun brood dikwijls bij gemeenten.

2.2 Helft werknemers verdient tussen de 24 en 44 duizend euro

In 2005 bedroeg een gemiddeld brutojaarloon 33 duizend euro. Ongeveer de helft van de werknemers had een loon tussen de 24 duizend en 44 duizend euro. Een kwart verdiende meer dan 43 duizend euro en een tiende 59 duizend euro of meer. Eveneens een tiende van de werknemers verdiende nog geen 18 duizend euro.

1. Brutojaarloon van banen van werknemers en aantal banen in loondecielen, december 2005

In Nederland werken veel werknemers parttime. Om de lonen van parttimers en fulltimers vergelijkbaar te maken, zijn brutojaarlonen berekend naar voltijdsequivalent. Het brutojaarloon van een werknemer met een halve baan is dus verdubbeld. Aangezien vrouwen vaker parttime werken dan mannen, is in werkelijkheid het aandeel vrouwen in de hogere loonsegmenten lager. In het vervolg wordt met loon steeds het brutojaarloon bedoeld.

De lonen bij particuliere bedrijven zijn anders verdeeld dan in de gesubsidieerde sector en de overheid. De lonen binnen de overheid liggen tot aan het hoogste segment (10e deciel) boven die bij particuliere bedrijven en de gesubsidieerde sector. In de twee laagste loonsegmenten zijn de lonen bij particuliere bedrijven het laagst. In de hogere loonsegmenten verdient een werknemer in de gesubsidieerde sector het minst. De lonen in het hoogste segment in de particuliere bedrijven stijgen het sterkst.

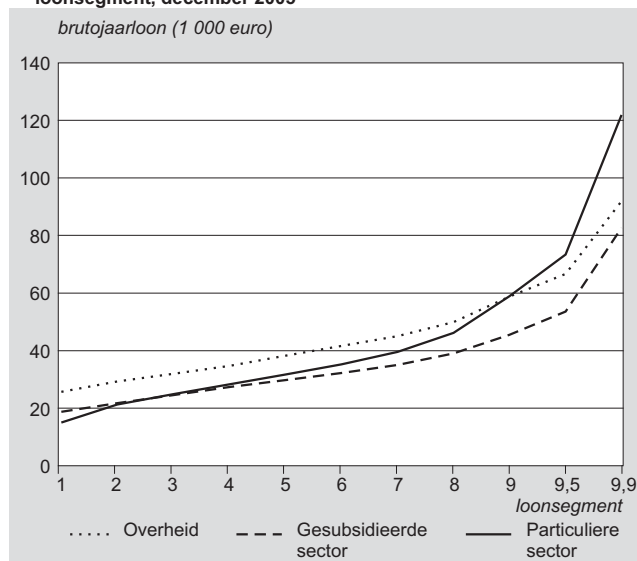
Loondecielen

De lonen zijn opgedeeld in loonsegmenten door middel van decielen. Hiertoe zijn de lonen verdeeld over tien gelijke groepen (decielen) van ieder 10 procent. Tot het laagste loonsegment (1e deciel) behoren alle werknemers met de tien procent laagste lonen in Nederland. Deze werknemers verdienen minder dan 17 741 euro. Het hoogste loonsegment (10e deciel) bestaat uit werknemers met de 10 procent hoogste lonen (meer dan 58 583 euro).

Staat 2
Decielgrenzen van de lonen in Nederland, december 2005

Deciel	Decielgrenzen
	euro
1	17 741
2	22 966
3	26 694
4	30 200
5	33 470
6	36 894
7	41 362
8	47 413
9	58 583

2. Brutojaarloon van banen van werknemers per sector naar loonsegment, december 2005

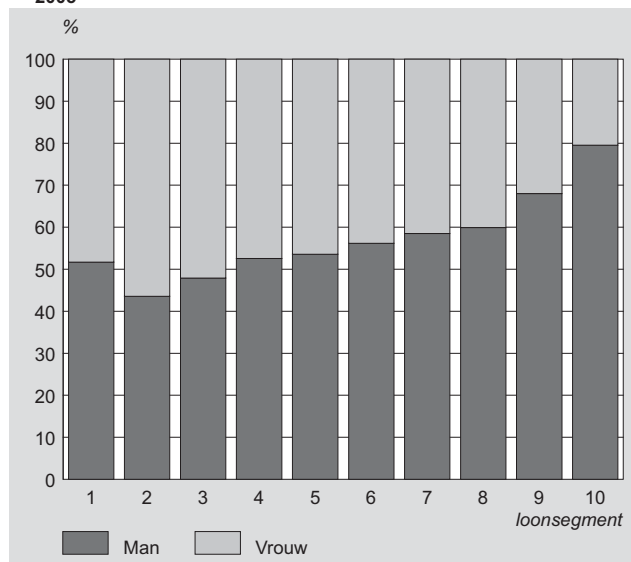
3. Samenstelling binnen de loonsegmenten

3.1 Vrouwen en niet-westerse allochtonen oververtegenwoordigd in de laagste loondecielen

In de vorige paragraaf is de verdeling van de lonen in Nederland beschreven. Deze paragraaf gaat in op de verhouding mannen en vrouwen en allochtonen en autochtonen in de loonsegmenten. Hebben vrouwen in vergelijking met mannen vaak een laag loon of een hoog loon? En hoe zit het met de verhouding allochtonen en autochtonen in de verschillende loonsegmenten?

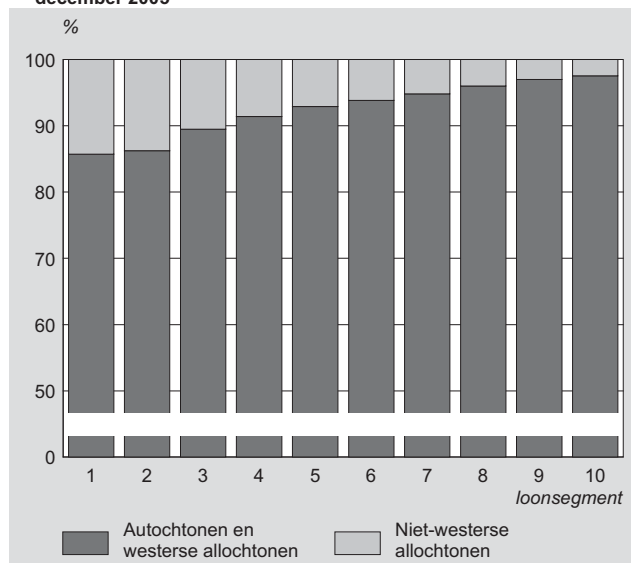
Meer dan vier van de tien werknemers in Nederland is vrouw. Dit is niet het geval in alle loonsegmenten. Vrouwen zijn oververtegenwoordigd in de lagere loonsegmenten. De middeninkomens (5e–6e deciel) zijn ongeveer gelijk verdeeld tussen mannen en vrouwen. In de hogere loonsegmenten zijn mannen in de meerderheid. In het hoogste loonsegment is zelfs viervijfde man.

3. Banen van werknemers naar loondeciël en geslacht, december 2005

Van de werknemers in Nederland is 7 procent niet-westerse allochtoon. Het percentage niet-westerse allochtonen neemt met het oplopen van de loonsegmenten af. In het laagste loonsegment is maar liefst 14 procent niet-westerse allochtoon, terwijl in het hoogste loonsegment nog geen 3 procent dat is. Dit komt mede doordat niet-westerse allochtonen relatief vaak laaggeschoold werk hebben (Langenberg en Lautenbach, 2007). In de hogere loonsegmenten zijn autochtonen en westerse allochtonen oververtegenwoordigd.

4. Banen van werknemers naar herkomstgroepering en loonsegment, december 2005

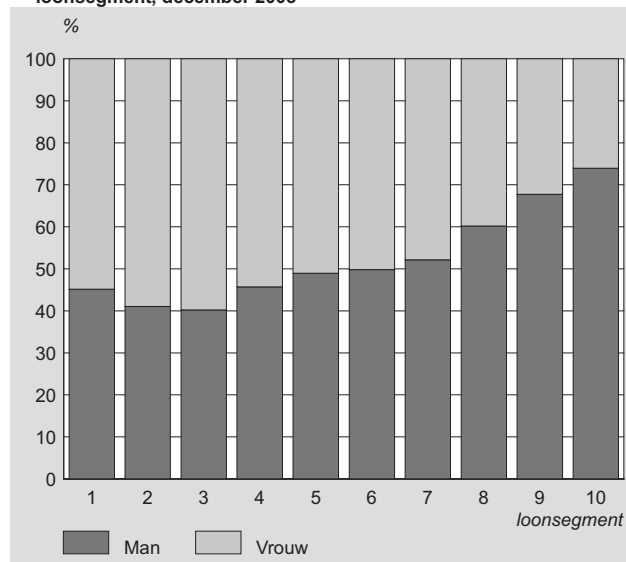
3.2 In de gesubsidieerde sector hebben mannen relatief vaak een hoog, maar ook een laag loon

De verhouding van mannen en vrouwen en allochtonen en autochtonen binnen de loonsegmenten in Nederland verschilt. In hoeverre zijn er ook verschillen tussen sectoren? De particuliere bedrijven vormen de grootste sector waar tweederde van de werknemers actief is. De samenstelling van de loonsegmenten in de particuliere bedrijven is daarom vrijwel gelijk aan de lonen in Nederland.

Binnen de overheid werken bijna evenveel vrouwen als mannen. De meerderheid van de lagere loonsegmenten binnen de overheid bestaat uit vrouwen. De middeninkomens zijn ongeveer gelijk verdeeld tussen mannen en vrouwen. In de hogere loonsegmenten zijn mannen in de meerderheid. Van de werknemers in het hoogste loonsegment is driekwart man. Overigens is een van de redenen hiervoor dat vrouwen vaker werken in de overheidssectoren waar de lonen relatief laag zijn, zoals het primair onderwijs.

Ongeveer 6 procent van de werknemers binnen de overheid is niet-westerse allochtoon. Niet-westerse allochtonen zijn oververtegenwoordigd in de lagere loonsegmenten. Ongeveer een op de zeven werknemers in het laagste loonsegment is niet-westerse allochtoon. Autochtonen en westerse allochtonen domineren de hogere loonsegmenten.

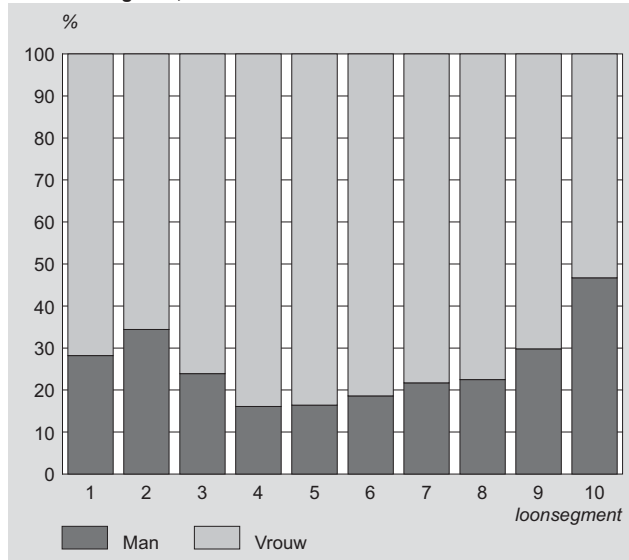
5. Banen van werknemers bij de overheid naar geslacht en loonsegment, december 2005

De gesubsidieerde sector is een sector waar veel vrouwen werken. Opvallend in deze sector is dat vrouwen vooral in de middelste loonsegmenten oververtegenwoordigd zijn. In zowel de lagere loonsegmenten als de hogere loonsegmenten zijn de werknemers juist vaker man. Dit is opvallend omdat binnen de overheid en de particuliere bedrijven mannen oververtegenwoordigd zijn in de hoge lonen, maar niet in de lage lonen.

Net als in de particuliere bedrijven en bij de overheid zijn niet-westerse allochtonen in de gesubsidieerde sector oververtegenwoordigd in de lage lonen. In het topsegment van de lonen is nog geen 3 procent niet-westers allochtoon, terwijl in de totale gesubsidieerde sector 7 procent niet-westerse allochtoon is.

6. Banen van werknemers in de gesubsidieerde sector naar geslacht en loonsegment, december 2005

4. De hoogste lonen uitgelicht

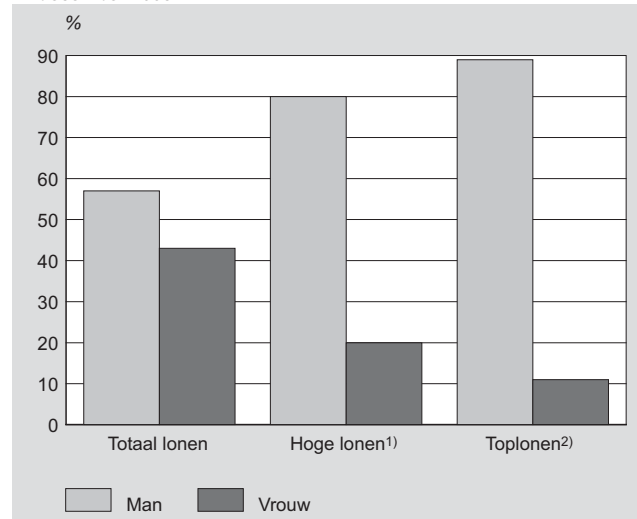
Meer diversiteit in topfuncties is een van de speerpunten van het kabinet en ook in de media is er veel aandacht voor toplonen. Dit hoofdstuk gaat over de diversiteit van werknemers met de hoogste lonen in Nederland en de drie sectoren. Er wordt onderscheid gemaakt tussen hoge lonen en toplonen. Een loon is hoog als maar 10 procent van de werknemers meer dan dat loon verdient. In deze context zijn hoge lonen in Nederland lonen van 59 duizend euro of meer. Bij toplonen gaat het om lonen van 113 duizend euro of meer, slechts één procent van alle werknemers heeft een toploon.

4.1 Toplonen vooral voor mannen en westerse allochtonen

Vrouwen en niet-westerse allochtonen hebben minder vaak hoge lonen, en nog minder vaak toplonen dan mannen, autochtonen en westerse allochtonen. Ondanks dat bijna de helft van alle werknemers in Nederland vrouw is, is van de werknemers met een hoog loon maar een vijfde vrouw. Vrouwen met een toploon zijn nog schaarser, slechts een van de tien werknemers met een toploon is vrouw.

Vrouwen met een hoog loon en met een toploon zijn over het algemeen jonger dan de mannen die veel verdienen. Dit wordt mede verklaard doordat vrouwen op de arbeidsmarkt gemiddeld jonger zijn dan mannen. Overigens geldt voor zowel vrouwen als mannen dat de gemiddelde leeftijd van werknemers met een toploon hoger is dan die van werknemers met een hoog loon.

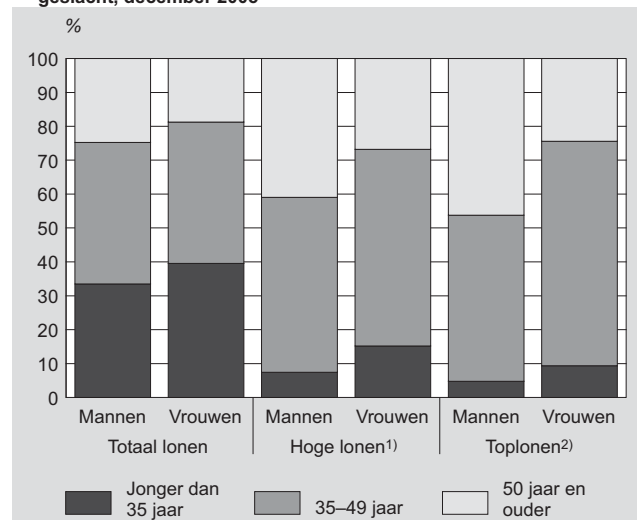
7. Hoge lonen en toplonen bij banen van werknemers naar geslacht, december 2005

¹) Een hoog loon is een brutoloon van 59 000 euro of meer per jaar.

²) Een toploon is een brutoloon van 113 000 euro of meer per jaar.

8. Hoge lonen en toplonen bij banen van werknemers naar leeftijd en geslacht, december 2005

¹) Een hoog loon is een brutoloon van 59 000 euro of meer per jaar.

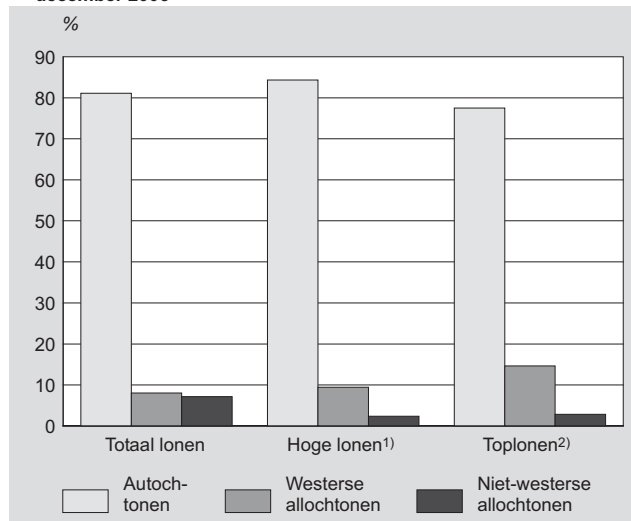
²) Een toploon is een brutoloon van 113 000 euro of meer per jaar.

Vaak zijn de lonen van autochtonen en westerse allochtonen vergelijkbaar (Van der Vliet, 2005). Echter in het hoge loonsegment wijken westerse allochtonen af van autochtonen. Mogelijk gaat het hier in de meeste gevallen om expats. Van de werknemers is 8 procent westerse allochtoon, van de werknemers met een hoog loon is dat bijna 10 procent. Onder werknemers met een toploon zijn westerse allochtonen veel sterker vertegenwoordigd. Een van de zeven topverdieners is van westers allochtone afkomst. Autochtonen hebben relatief vaak een hoog loon maar juist minder vaak een toploon. Niet-westerse allochtonen hebben niet vaak een hoog loon of een toploon.

Autochtone vrouwen zijn in het topsegment niet sterk vertegenwoordigd. Van de vrouwen die veel verdienen, is een groter deel allochtoon (westerse en niet-westerse) dan van de mannen die veel verdienen. Hiermee hangt mogelijk

samen dat allochtone vrouwen vaker fulltime werken dan autochtone vrouwen en hierdoor meer kans maken op hogere functies (Portegijs, Hermans en Lalta, 2006).

9. Hoge lonen en toplonen bij banen van werknemers naar herkomst, december 2005

¹⁾ Een hoog loon is een brutoloon van 59 000 euro of meer per jaar.

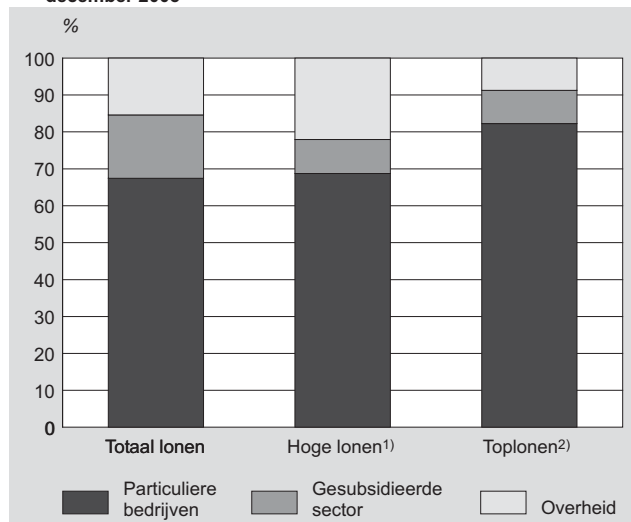
²⁾ Een toploon is een brutoloon van 113 000 euro of meer per jaar.

4.2 Hoogste lonen bij particuliere bedrijven

De grote meerderheid van de werknemers met een toploon heeft een baan bij een particulier bedrijf. Een op de vijf werknemers met een hoog loon werkt bij de overheid, maar nog geen een op de tien werknemers met een toploon werkt bij de overheid. Ook in de gesubsidieerde sector werken weinig werknemers met een toploon. Overigens geldt dit voor mannen sterker dan voor vrouwen, wat logisch is omdat vrouwen in het algemeen vaak werken bij de overheid en in de gesubsidieerde sector.

Omdat de hoge lonen en toplonen vooral geconcentreerd zijn bij particuliere bedrijven worden de drie sectoren

10. Hoge lonen en toplonen bij banen van werknemers naar sector, december 2005

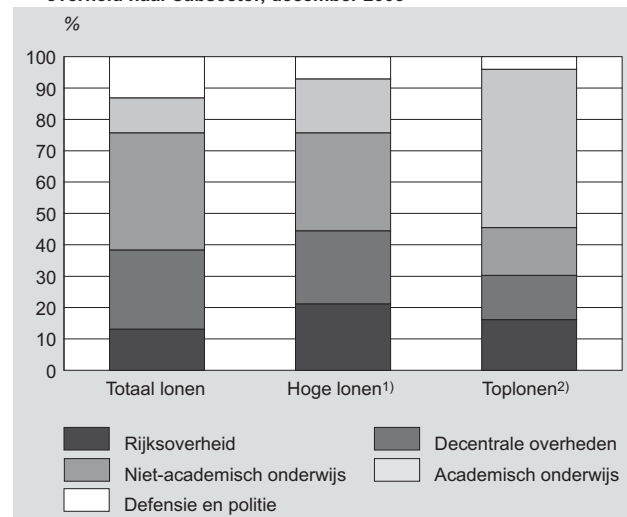
¹⁾ Een hoog loon is een brutoloon van 59 000 euro of meer per jaar.

²⁾ Een toploon is een brutoloon van 113 000 euro of meer per jaar.

afzonderlijk beschouwd. Binnen elk van de drie sectoren is vastgesteld wat de hoge lonen en de toplonen zijn. Dit is bepaald door voor de hoge lonen het loonbedrag te berekenen waar 10 procent van de werknemers boven zit en voor de toplonen het bedrag waar 1 procent boven zit. Zoals ook bleek uit figuur 2 stijgen de lonen in het topsegment vooral bij de particuliere bedrijven sterk. Zo zijn toplonen bij particuliere bedrijven lonen vanaf 120 duizend euro, bij de overheid gaat het om lonen vanaf 92 duizend euro en bij de gesubsidieerde sector wordt een loon van 83 duizend euro al een toploon genoemd.

De overheid bestaat uit een aantal subsectoren. Tussen deze subsectoren bestaan verschillen in de lonen. Hoge lonen en toplonen bij de overheid worden vooral verdiend in het academisch onderwijs (universiteiten en universitaire medische centra). Ongeveer een tiende van de werknemers bij de overheid werkt in het academisch onderwijs, terwijl de helft van de werknemers met een toploon daar werkt. Topverdieners bij de overheid zijn niet vaak te vinden bij defensie, politie of in het niet-academisch onderwijs (bijvoorbeeld basisonderwijs en voortgezet onderwijs). Werknemers met een hoog loon werken relatief wel vaak bij de Rijksoverheid, maar dat geldt niet voor werknemers met een toploon.

11. Hoge lonen en toplonen bij banen van werknemers bij de overheid naar subsector, december 2005

¹⁾ Een hoog loon is een brutoloon van 59 000 euro of meer per jaar.

²⁾ Een toploon is een brutoloon van 113 000 euro of meer per jaar.

Ook de particuliere sector is niet homogeen. Er komen veel verschillende bedrijfstakken voor met grote verschillen in beloning. Relatief veel toplonen worden verdiend in de bedrijfstakken zakelijke dienstverlening en in de financiële instellingen. In de horeca en de bouwrijverheid komen juist weinig hoge en toplonen voor. Binnen de gesubsidieerde sector worden toplonen vooral verdiend in ziekenhuizen.

Voor alle drie de sectoren geldt dat vrouwen en niet-westerse allochtonen ondervetegenwoordigd zijn in de hoge lonen en in nog sterkere mate in de toplonen. Opgemerkt moet worden dat vrouwen en niet-westerse allochtonen op de arbeidsmarkt relatief jong en mede daardoor minder verdienen. Westerse allochtonen hebben in alle sectoren relatief vaak een toploon.

Technische toelichting

Onderzoekspopulatie

De populatie van het onderzoek bestaat uit alle banen van werknemers van twaalf uur of meer per week in Nederland in december 2005. Zowel banen van werknemers die in Nederland wonen als banen van werknemers die in het buitenland wonen, tellen mee. Een persoon kan meer dan één baan hebben, en kan daarom meer dan één keer voorkomen in de onderzoekspopulatie. In de praktijk komt dit weinig voor, vooral omdat de onderzoekspopulatie uitsluitend bestaat uit banen van twaalf uur of meer per week.

Bronnen

Het analysebestand is samengesteld uit de Enquête Werkgelegenheid en Lonen 2005 (EWL) en de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA). Gegevens over de herkomst-groepering van de werknemer zijn niet beschikbaar in de EWL en zijn daarom toegevoegd uit de GBA. Daarnaast worden demografische kenmerken als geslacht en leeftijd betrouwbaarder waargenomen in de GBA dan in de EWL. Waar mogelijk zijn voor deze variabelen dan ook gegevens uit de GBA gebruikt. De gegevens over banen en lonen komen uit de EWL.

Begrippen

Banen van werknemers

Een baan is een werkkring van een werknemer. Als iemand meer dan één werkkring heeft, telt elke werkkring als een afzonderlijke baan. In dit artikel wordt met een werknemer feitelijk een baan van twaalf uur per week of meer van een werknemer bedoeld.

Brutojaarloon

Het brutojaarloon is gelijk aan het genormaliseerd brutojaarloon plus spaarloon plus vrijgestelde premies werkgeversaandelen plus eenmalige beloningen. Voor personen met een deeltijdbaan is het brutojaarloon opgeblazen naar voltijdsequivalent. In dit artikel wordt met loon altijd het brutojaarloon bedoeld.

Deciel

In dit artikel zijn decielen de (9) brutojaarlonen die loonverdeling in 10 gelijke stukken verdelen. Deze delen bevatten elk 10 procent van de uitkomsten.

Werknemers met een hoog loon

Werknemers die een baan hebben met een loon dat hoort tot de 10 procent hoogste lonen.

Werknemers met een toploon

Werknemers die een baan hebben met een loon dat hoort tot de 1 procent hoogste lonen.

Cao-sector

Alle bedrijven en instellingen die actief zijn in Nederland zijn ingedeeld in een cao-sector. De indeling in cao-sectoren is gebaseerd op de positie van de werknemers bij de arbeidsvoorwaardenonderhandelingen. Er worden drie cao-sectoren onderscheiden: particuliere bedrijven, overheid en de gesubsidieerde instellingen.

Tot de gesubsidieerde sector behoren de privaatrechtelijke bedrijven die door subsidie of via wettelijk vastgestelde bijdragen worden gefinancierd, en voor zover zij niet tot de overheid behoren. Het gaat hierbij onder meer om het grootste deel van de gezondheids- en welzijnszorg, de uitvoeringsorganen voor de sociale verzekeringen en de sociale werkplaatsen.

De cao-sector overheid omvat alle publiekrechtelijke bedrijven en is voor dit onderzoek onderverdeeld in vijf subsectoren: rijksoverheid en rechterlijke macht, decentrale overheden (gemeenten, waterschappen en provincies), niet-academische onderwijs (basis-, voortgezet-, beroeps- en volwassenenonderwijs en hoger beroepsonderwijs), academisch onderwijs (universiteiten en universitair medische centra) en defensie en politie.

De privaatrechtelijke bedrijven die niet tot de gesubsidieerde sector of tot de overheid worden gerekend, vallen onder de cao-sector particuliere bedrijven.

Literatuur

Hagoort, K., Geertjes, K. en Baydar, O. (2008). *Diversiteit in cijfers 2005*. Centrum voor Beleidsstatistiek 8002, Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg/Heerlen.

Hagoort, K., Geertjes, K. en Baydar, O. (2008). *Diversiteit in cijfers 2005 vervolg*. Centrum voor Beleidsstatistiek 8005, Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg/Heerlen.

Langenberg, H. en Lautenbach, H. (2007). *Beroepsniveau niet-westerse allochtonen lager*. Sociaal-economische trends, 1/07, 36-45.

Ministerie van Algemene Zaken (2007). *Samen werken, samen leven*. Beleidsprogramma Kabinet Balkenende IV 2007–2011, Den Haag.

Portegijs, W., Hermans, B. en Lalta, V. (2006). *Emancipatiemonitor 2006*. Sociaal en Cultureel Planbureau/Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag.

Van der Vliet, R. (2005). Krijgen allochtonen minder betaald; beloningsverschillen tussen allochtone en autochtone werknemers. *Sociaal-economische trends*, 1/05, 39–48.